

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 75

(2004–2005)

Om lov om endringer i lov 9. juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite

*Tilråding fra Landbruks- og matdepartementet av 15. april 2005,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite av 9. februar 1972 gjaldt i utgangspunktet fram til 30. april 2002. I henhold til konvensjonens § 69 ble det i 1997 nedsatt en blandet norsk-svensk reinbeitekommissjon som skulle utrede spørsmålet om det ene lands reindriftssamer etter utløpet av konvensjonens gyldighetstid, fortsatt har behov for reinbeite i det annet land i de beiteområder som er fastsatt i konvensjonen, eller deler av disse områder. Kommisjonen avgav sin innstilling i mai 2001.

På bakgrunn av Kommisjonens innstilling og høringsuttalelser til denne, fremsto det som klart at det ville gjenstå et betydelig arbeid før Norge og Sverige kunne bli enige om en ny konvensjon. Konvensjonen av 9. februar 1972 ble derfor, ved avtale mellom de to land, forlenget til 30. april 2005.

Partene har under forhandlingene om en ny konvensjon ikke klart å komme til enighet om en ny konvensjon. Når 1972-konvensjonen trer ut av kraft 1. mai 2005 vil lappekodisillen av 1751 bli det gjeldende folkerettslige dokument som omhandler den grenseoverskridende reindriften mellom Norge og Sverige.

Landbruks- og matdepartementet er av den oppfatning at det ikke vil være forsvarlig å forvalte den grenseoverskridende reindriften etter lappekodisil-

len, uten tilleggsbestemmelser i nasjonal lovgivning. En forvaltning etter lappekodisillen alene vil medføre en situasjon med et regelverk som er ukjent og uforutsigbart.

Landbruks- og matdepartementets vurdering er at en videreføring av dagens lov om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite vil være den mest hensiktsmessige reguleringen av svensk reindrift i Norge. Lov om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite gjennomførte 72-konvensjonen som norsk lov og har vært gjeldende rett i 33 år. En videreføring av dagens regelverk vil medføre størst mulig grad av forutsigbarhet og stabilitet. I tillegg vil man ikke fra norsk side forrykke den balansen som ligger i 72-konvensjonens system, uten at det foreligger enighet om en ny konvensjon.

2 Historikk

Reindriftssamene har levd et nomadisk liv og fulgt reinhjordenes sesongbetonte vandringer mellom de ulike beiteområdene helt siden villreinfangstens tid. Samenes tradisjonelle flyttinger mellom sesongbeitene ble komplisert ved at riksgrensene skar gjennom reindriftsområdene.

Om lov om endringer i lov 9. juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite

Ved grensedragningen mellom Norge og Sverige ble en lappekodisill tilføyd grensetraktaten. Kodisillen garanterte blant annet at samene også i fortsettelsen skulle ha rett til å flytte over grensen med sine reinhorder etter gammel sedvane. Lappekodisillen av 1751 var den første omfattende regulering av den grenseoverskridende reindrift.

Etter hvert som nybyggere sørfra etablerte seg i, og i nærheten av, reindriftsområdene oppsto interessekonflikter mellom jordbruk og reindrift. Det ble behov for klargjørende regler tilpasset tidens behov. I 1883 innførte man derfor felleslappeloven, som var en norsk-svensk felleslovgivning.

I 1905 ble de to land enige om en ny avtale om reinbeiting over riksgrensen, Karlstadkonvensjonen av 26. oktober 1905 om flyttlappers adgang til reinbeiting m.v. I denne ble det avtalt at felleslappeloven fra 1883 skulle forbli i kraft i ytterligere 10 år. Videre forpliktet de to land seg til å respektere samenes adgang til reinbeiting etter Lappekodisillen av 1751.

I februar 1919 ble det ratifisert en ny konvensjon om det grenseoverskridende reinbeitet. Konvensjonen som var meget detaljert og besto av mer enn 200 artikler, trådte i kraft den 1. januar 1923. Svenske sameer ble tildelt 37 sommerbeitedistrikter i Norge som de fikk enerett til. De norske samene kunne i henhold til konvensjonen utnytte vinterbeiteområder i Sverige uten kvantitetsbegrensninger og klare geografiske avgrensninger.

Da tre år av konvensjonen fra 1919 gjensto, ble det innledet forhandlinger om fortsatt reinbeite over riksgrensen. Resultatet ble en konvensjon som ble undertegnet den 14. desember 1949. Endringene hadde ingen nevneverdig betydning, og var mer en oppdatering av den faktiske situasjonen.

I februar 1964 ble det oppnevnt en reinbeitekommisjon med fire medlemmer fra hvert land. Kommisjonen ble ledet av den danske ambassadøren Niels Svenningsen. Kommisjonen av 1964 kom enstemmig til den konklusjon at de svenske samebyene sør for Torneträsk ikke hadde behov for sommerbeiter i Nordland og at samebyene nord for Torneträsk hadde behov for noe vår- og sommerbeiter i Troms. Det var skjedd en omlegging av beitebruken i de norske sommerbeiteområdene på 50–60 tallet. Flere av områdene svenske utøvere hadde brukt sto tomme, og enkelte av områdene var tatt i bruk av norske reindriftsameer. Som resultat av etterfølgende konvensjonsforhandlinger ble det undertegnet en ny reinbeitekonvensjon den 9. februar 1972. I 1972-konvensjonen fikk samebyene betydelig større beiteområder i Norge enn det den blandede kommisjon mente de hadde behov for. De norske samenes vinterbeite fikk i 1972-konven-

sjonen fastere rammer. Klar avgrensning av områdene med såvel tids- som kvantitetsbegrensning ble angitt for hvert enkelt område.

Etter initiativ fra reineiere i Troms og nordlige Norrbotten ble konvensjonen av 1972 revidert i 1984. Endringene gjaldt ett konvensjonsområde i Troms og ett vinterbeiteområde i Norrbotten. Revisjonen av konvensjonen innebar ingen endringer av prinsipiell karakter. Det var snarere spørsmål om å fordele reinbeitene i området mer fornuftig med tanke på helheten.

3 Den blandede reinbeitekommisjon av 1997 og de påfølgende forhandlinger om ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon

Konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite av 9. februar 1972 fastsetter i § 76 at konvensjonen skal gjelde 30 år, dvs fram til 30. april 2002. I henhold til konvensjonens § 69 ble det i 1997 nedsatt en blandet norsk-svensk reinbeitekommisjon som skulle utrede spørsmålet om det ene lands reindriftssameer etter utløpet av konvensjonens gyldighetstid, fortsatt har behov for reinbeite i det annet land i de beiteområder som er fastsatt i konvensjonen, eller deler av disse områder. Kommisjonen avgav sin innstilling i mai 2001. Innstillingen inneholder en vurdering av konvensjonen fra 1972 og et utkast til ny konvensjon. Innstillingen er enstemmig.

Konvensjonen av 9. februar 1972 ble ved avtale mellom de to land forlenget med tre år til 30. april 2005 fordi det fremsto som klart at det ville gjenstå et betydelig arbeid før Norge og Sverige kunne bli enige om en ny konvensjon.

Innstillingen fra reinbeitekommisjonen ble 4. juli 2001 sendt på en bred høring med høringsfrist 3. desember 2001.

Et framtreddende trekk i høringen på norsk side er reindriftsnæringens negative holdning. Det påpekes blant annet at kommisjonens forslag til ny konvensjon ikke sikrer den tradisjonelle reindriften basert på fornuftig beitebruk og at den norske reindriften totalt sett vil få dårligere rammevilkår enn etter gjeldende konvensjon. Norske Reindriftsamers Landsforbund anbefalte at det utarbeides et nytt grunnlag for sluttforhandlinger med Sverige. Sametinget fremholdt at den endelige løsning måtte bli slik at ingen hadde grunn til å føle at deres interesser var blitt neglisjert.

Tilsvarende høring har vært gjennomført i Sverige. Her er bildet gjennomgående et annet. Den svenske reindriftsnæring uttrykker ikke den sam-

Om lov om endringer i lov 9. juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite

me motstand mot forslagene som tilfellet er i Norge, idet den i hovedtrekk ser sine interesser tilfredsstillende ivaretatt gjennom den innstilling som foreligger.

Den norske forhandlingsdelegasjonen ble oppnevnt ved kgl res av 24.01.03. Den består av:

Ambassadør Kjell Eliassen, UD, formann
Ekspedisjonssjef Kåre Selvik, LMD
Rådgiver Solveig Nowacki, LMD
Reineier Cecilie Danielsen, Sametinget
Reineier Per Mathis Oskal, Norske Reindriftssamers Landsforbund
Ekspedisjonssjef Jan Abrahamsen fra MD ble oppnevnt som fast observatør i miljøspørsmål.

Den norske forhandlingsdelegasjonen ble gitt følgende mandat:

Forhandlingene skal føres med utgangspunkt i den blandede norsk-svenske reinbeitekommisjonens innstilling avgitt 18. mai 2001, og under hensyntagen til de uttalelser som er kommet inn under høringen.

Et framforhandlet resultat skal gi grunnlag for en bærekraftig og positiv utvikling for norsk reindrift der hensynet til Norges nasjonale og folkerettslige forpliktelser overfor egen urbefolkning og hensynet til miljø og naturverdier blir ivaretatt.

Utover den faste sakkyndige i miljøspørsmål må delegasjonen selv vurdere i hvilken utstrekning det foreligger behov for å benytte sakkyndige på andre områder, samt å utrede enkeltspørsmål og problemstillinger nærmere. Utgifter i tilknytning til dette må ligge innenfor disponible økonomiske rammer.

Den svenske og den norske forhandlingsdelegasjonen hadde sitt første forhandlingsmøte i Stockholm den 23. april 2003. På møtet ble delegasjonene enige om å oppnevne et fagutvalg som skulle gjennomgå kommisjonens forslag til fordeling av beiteområder. Fagutvalget fikk følgende mandat:

Innstillingen fra Norsk-Svensk reinbeitekommisjon av 1997 skal være grunnlag for forhandlingene om en ny reinbeitekonvensjon. Fagutvalgets arbeid skal utføres på grunnlag av den konvensjonsområdeprotokoll som inngår i innstillingen. Fagutvalget skal også ta hensyn til de synspunkter som er fremkommet i høringsuttalelser i de to land. Arbeidet skal gjennomføres i nært samarbeid med berørte samebyer og reinbeitedistrikt, og ved behov sametingene og næringsorganisasjonene i begge land. Fagutvalget skal ta sikte på å komme frem til et forslag til fordeling av reinbeiteområder som vil kunne få bred aksept hos de direkte berørte samebyer

og reinbeitedistrikt i begge land og som sikrer en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindriftsnæring. Arbeidet bør være avsluttet 31. desember 2003.

Fagutvalget har møtt alle berørte reinbeitedistrikt og samebyer. Både kommisjonens innstilling og andre løsningsforslag har vært nøye gjennomgått. Fagutvalget har ikke klart å komme til enighet om en ny fordeling av beiteene mellom norske og svenske reindriftssamer.

Etter at det ble klart at fagutvalget ikke kunne enes om et felles forslag til fordeling av beiteområdene, ble det avholdt et møte mellom næringsorganisasjonene og sametingene i begge land for å se om det på var mulig å finne en omforent løsning mellom de samiske organisasjoner. Dette møtet medførte imidlertid ingen avklaringer i saken.

Under forhandlingsmøtene mellom den norske og den svenske delegasjonen kom det tidlig frem at det er særlig i to spørsmål delegasjonene står langt fra hverandre. Det ene spørsmålet er fordelingen av beiteområdene mellom norske og svenske reindriftssamer, og det andre er et svensk ønske om å ta med en vidtgående konstatering av rettstilstanden vedrørende privatrettslige beiterettigheter i konvensjonen. Bak begge disse forhold ligger en oppfatning på svensk side, om at de svenske samebyer fra gammelt av har hatt en rett til reinbeite i Norge, som «urettmessig» er blitt tatt fra dem ved de forskjellige reinbeitekonvensjoner, senest ved reinbeitekonvensjonen av 1972. Fra svensk side blir det hevdet at svenske samer fremdeles besitter slike rettigheter, og at tidligere konvensjonsreguleringer og innflytting av norske reindriftssamer ikke har kunnet rukke ved disse.

I forbindelse med utformingen av en fortale til den nye reinbeitekonvensjonen, har en fra svensk side foreslått flere formuleringer som skal bekrefte/garantere at tidligere reinbeitekonvensjoner har vært uten virkning for de rettigheter svenske samebyer eventuelt måtte ha hatt i Norge.

Det er ingen uenighet om at de svenske samebyers rettigheter skal respekteres. Derimot har man fra norsk side ikke kunnet akseptere en slik konstatering av rettstilstanden som svensk side har foreslått. Det man fra norsk side har foreslått er en bestemmelse som uttrykkelig sier at dersom noen som driver grenseoverskridende reindrift, ved rettskraftig dom får slått fast beiterettigheter som går ut over konvensjonens bestemmelser, så skal dommen gå foran konvensjonen. Dette vil sikre at en ny konvensjon ikke vil frata eller svekke noens rettslige krav på beiteområder utenfor konvensjonsområdene. Det må være domstolene som tar

standpunkt til hvilke privatrettslige rettigheter som foreligger og hvilke konsekvenser de tidligere reinbeitekonvensjonene eventuelt har hatt i den forbindelse.

Som følge av delegasjonenes ulike syn på rettighetsspørsmålene, foreslo man fra norsk side i august 2004 å legge disse vanskelige spørsmålene til side. Ved å overlate disse spørsmålene til domstolene ville forhandlingsdelegasjonene kunne konsentrere seg om å løse problemstillinger knyttet til gjennomføringen av den praktiske grenseoverskridende reindriften. Fra svensk side var det imidlertid en forutsetning for videre forhandlinger at man fant et omforent standpunkt om hvordan de privatrettslige rettighetene skulle fastslås i en ny konvensjon.

Med bakgrunn i disse spørsmålene har det ikke vært mulig å komme frem til enighet om en ny konvensjon før 30. april 2005. Fra norsk side har man derfor gjennom en note til det svenske Utenriksdepartementet fremmet forslag om å forlenge konvensjonen med ytterligere tre år for å kunne få tid til å fullføre forhandlingene. Etter svensk initiativ forsøkte den norske og svenske regjering å bli enige om en tilleggsavtale som skulle inneholde en revidert områdeprotokoll, som midlertidig kunne erstatte beitefordelingen etter 1972-konvensjonen i forlengelsesperioden. Det ble fra norsk side utarbeidet et forslag til tilleggsavtale. I forslaget ble de svenske sommerbeitene i Norge utvidet fra ca 6150 km² etter 1972-konvensjonen til ca 8250 km², dvs en utvidelse på litt over 30 %. I tillegg innebar tilleggsavtalen økte norske vinterbeiter i Sverige fra ca 3300 km² i Sverige til ca 4000 km², dvs en utvidelse på litt over 20 %. Den svenske regjeringen avviste forslaget og man kom ikke til enighet om en tilleggsavtale. 21. januar 2005 oversendte det svenske Utenriksdepartementet en note hvor de avviste forslaget om en forlengelse av dagens konvensjon, og henviste til Lappekodisillen av 1751 som grunnlag for det grenseoverskridende reinbeite fra 1. mai 2005.

4 Situasjonen i Sverige

Den svenske regjering har i skrivelse 2004/05:79 Upphørende av 1972 års svensk-norska renbeteskonvention, redegjort for spørsmålet om forlengelse av 72-konvensjonen.

I skrivelsens punkt 3.2 Frågan om ytterligare förlängning av nuvarande konvention, redegjøres det for det utgangspunktet den svenske forhandlingsdelegasjonen har hatt under forhandlingene om ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon:

«Redan på ett tidigt stadium har kritik framförts från svenska samer vad gäller innehållet i 1972 års konvention. Kritiken har avsett omfattningen av svenska renägares tillgång till renbete sommartid i Norge. Man menar att dessa genom konventionen inskränktes på ett dramatiskt sätt i förhållande till vad som gällde tidigare och att svenska samer därigenom har utestängts från stora områden i Norge som man tidigare har utnyttjat. Mot denna bakgrund har utgångspunkten för förhandlingarna om en ny konvention varit att denna skall resultera i utvidgade möjligheter för samer i Sverige att utnyttja sommarbetet i Norge, i förhållande till vad som följer av 1972 års konvention.»

Den svenske regjering redegjør i skrivelsen for sin vurdering av en eventuell forlengelse av 1972-konvensjonen, i påvente av at videre forhandlinger fører til en ny konvensjon:

«(...) Lappkodicillen från 1751 (...) innehåller inte någon reglering av vilka områden det gränsoverskridande betet får ta i anspråk, utan hänvisar i detta hänseende till gammal sedvänja. Med hänsyn till att kodicillen inte har tillämpats under många år är det svårt att säkert förutse hur den skulle komma att fungera i praktiken såsom en reglering av det gränsoverskridande renbetet. Detta skulle kunna tala för en förlängning av 1972 års konvention tills denna kan ersättas av en ny överenskommelse mellan länderna.»

Svenska Samernas Riksförbund og det svenske Sametinget har derimot uttrykt overfor den svenske regjering at de ikke ønsker en forlengelse av 72-konvensjonen:

«Bakgrunden till SSR:s och Sametingets ställningstagande torde vara att en rad samebyar befarar att det förhållandet att de på grund av konventionerna varit förhindrade att hävda sin sedvanerätt i Norge skulle kunna leda till att de där upparbetade betesrättigheterna försvagas eller till och med helt utsläcks vid en förlängning av konventionen.»

Den svenske regjering konkluderer deretter med:

«Vid en avvägning mellan de olika intressen som nu har redovisats anser regeringen att uppfattningen hos de renägande samerna i Sverige och de skäl som dessa anfört måste tillmätas stor betydelse. (...) Regeringen har därför kommit till slutsatsen att 1972 års konvention inte nu bör förlängas. Regeringens inställning har redovisats i en note till det norska utrikesdepartementet den 21 januari 2005.»

Om lov om endringer i lov 9. juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite

Selv om den svenske regjering ikke ønsker noen forlengelse av dagens konvensjon har de ikke endret innstilling med hensyn til behovet for en ny reinbeitekonvensjon:

«Regeringens stillningstagande i frågan om förlängning innebär inte någon ändrad inställning i fråga om behovet av att träffa en överenskommelse om en ny konvention om renbete. Regeringen avser att i förnyade underhandskontakter med Norge ta upp frågan om utgångspunkterna och formerna för fortsatta förhandlingar om en sådan konvention.»

Den svenske regjering har også i skrivelse 2004/05:79 vurdert behovet for å vedta bestemmelser som kan supplere Lappekodisillen:

«Samernas renskötselrätt i Sverige och Norge har civilrättslig grund och bygger på urminnes hävd. Denna rätt har samerna oberoende av Lappkodicillen. Kodicillen innebär ett erkännande av dessa rättigheter, men kodicillens syfte är inte att reglera det privaträttsliga förhållandet till samerna utan gäller offentligrättsliga spörsmål.

I Lappkodicillens 29 § anges att det åligger båda staters ämbetsmän att tillse att främmande samers rättigheter enligt kodicillen respekteras. Detta ger uttryck för att Lappkodicillens regler skall utgöra intern rätt i de båda länderna (Jfr. Otto Jebens, Tidsskrift for Rettsvitenskap 1986 s. 267). Ett införlivande av kodicillen genom lagstiftning är således inte nödvändigt.

(...) Det är svært att nu bedöma om Lappkodicillen är tillräcklig för att ensam kunna fungere som reglering av det gränsöverskridande renbetet. Kodicillen inneholder både principiella bestämmelser om samernas rättigheter og mer detaljerte bestämmelser om dessa rettigheters förverkligande, varav vissa er foråldrede og andra er svåre eller omöjliga att tillämpa på grund av sin ålderdomlighet. Behovet av en modernare reglering föranledde redan i slutet av 1800-talet att den första överenskommelsen om renbetet utarbetades. Regeringen avser därför att följa tillämpningen av kodicillen och, om det visar sig behövas, ta initiativ till kompletterande regler.

Trots den osäkerhet som nu redovisats vad gäller den närmare tillämpningen av Lappkodicillen förutsätter regeringen att det gränsöverskridande renbetet i Sverige och Norge skall kunna fortsätta i enlighet med vad som föreskrivs i kodicillen, utan att några väsentliga olägenheter behöver uppstå för renskötseln i respektive land.»

Den svenske regjering konkluderer altså med at det ikke behøver oppstå vesentlige ulemper for

reindriftsnæringen i Norge og Sverige ved en anvendelse av lappekodisillen, og ser ingen umiddelbare behov for å regulere den grenseoverskridende reindriften med supplerende regelverk.

5 Konsultasjon med Norske Reindriftsamers Landsforbund og Sametinget

Landbruks- og matdepartementet har i henhold til ILO-konvensjonens art. 6 foretatt konsultasjoner med Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund. Det ble avholdt et konsultasjonsmøte med Norske Reindriftsamers Landsforbund 10. mars 2005, hvor det ble gitt tilslutning til at den forvaltning som foreslås i denne proposisjon var den beste løsningen av dagens situasjon. Sametinget ble konsultert 16. mars og 1. april 2005. Sametinget ser behovet for en regulering i tillegg til lappekodisillen, men presiserer at de ikke ønsker innført noen ny rettstilstand som er til hinder for fremtidige løsninger og som endrer den folkerettslige situasjonen.

6 Departementets vurderinger

Lappekodisillen inneholder ingen direkte regulering av hvilke områder den grenseoverskridende reindriften skal foregå i. Den henviser kun til flyttinger etter gammel sedvane. Hva som er sedvane-messige flyttinger per 2005 hersker det stor uenighet om mellom svenske og norske reindriftsutøvere.

Landbruks- og matdepartementet ser det derfor ikke som forsvarlig å forvalte den grenseoverskridende reindriften etter lappekodisillen, uten tilleggsbestemmelser i nasjonal lovgivning. En forvaltning etter lappekodisillen alene vil medføre en situasjon med et regelverk som er ukjent og uforutsigbart. Når lappekodisillen ikke angir bestemte beiteområder vil dette lett kunne medføre konflikter og uoversiktlige forhold som verken næringen selv eller myndighetene vil være tjent med. Norsk reindrift er relativt detaljert regulert gjennom lovgivning. Blant annet er beitearealene inndelt i reinbeiteområder og reinbeitedistrikter, hvor det er fastsatt beitetider og øvre reintall, jf reindriftsloven § 2. Etter Landbruks- og matdepartementets syn er det nødvendig med en regulering av også svensk reinbeite i Norge.

Norske myndigheter har ikke mottatt noen signaler om hvordan svenske reindriftsutøvere rent praktisk vil utøve den grenseoverskridende rein-

driften på grunnlag av lappekodisillen. Med bakgrunn i denne usikkerheten og den begrensede tiden man har hatt til å utarbeide en norsk regulering av svensk reindrift i Norge, er det Landbruks- og matdepartementets vurdering at en videreføring av dagens lov om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite vil være den mest hensiktsmessige løsningen. Lov om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite gjennomførte 72-konvensjonen som norsk lov og har vært gjeldende rett i 33 år. En videreføring av dagens rettstilstand vil medføre størst mulig grad av forutsigbarhet og stabilitet. I tillegg vil man ikke fra norsk side forrykke den balansen som ligger i 72-konvensjonens system, uten at det foreligger enighet om en ny konvensjon.

Landbruks- og matdepartementet anser loven for å innebære en presisering og tidsmessig oppdatering av det materielle innholdet i lappekodisillen, på lik linje med tidligere konvensjoner. Landbruks- og matdepartementet anser derfor loven for å være i tråd med Lappekodisillen spesielt og folkeretten generelt. Dersom noen reindriftsamer skulle anse sine rettigheter for krenket vil domstolene kunne ta stilling til dette og konkretisere eventuelle rettigheters beliggenhet og omfang. For å fastsette slike rettigheter vil det være nødvendig med en domstolsbehandling da lappekodisillen ikke angir konkrete private rettigheter.

Loven er ment å være en midlertidig regulering av svensk reinbeiting i Norge. Landbruks- og matdepartementet ser behovet for en ny konvensjon om reinbeite, og er innstilt på å videreføre konvensjonsforhandlingene med svenske myndigheter. Man vil derfor opprettholde kontakten med svenske myndigheter med sikte på å komme til enighet om en ny konvensjon.

Når man i Norge viderefører 72-konvensjonens regler som intern norsk rett, må forutsetningen for dette være at svenske myndigheter og svenske næringsutøvere respekterer de angitte områdene for sommerbeite i Norge, samt respekterer norsk bruk av de vinterbeitene norske utøvere har benyttet etter 72-konvensjonen. Det er uvisst om norske reindriftsutøvere vil bli forhindret i å benytte dagens vinterbeiter i Sverige. Reinbeitedistriktene som er avhengige av vinterbeiter i Sverige, vil komme i en svært vanskelig situasjon dersom de blir utestengt fra beiteområder de tidligere har benyttet i henhold til konvensjonen. Norske myndigheter bør derfor gis fullmakter til å justere beiteområdene på norsk side for å kunne sikre reinbeitedistriktene tilstrekkelig beite. En slik fullmakt til å justere beiteområdene vil også være nødvendig for å kunne følge opp

eventuelle avtaler om utnyttelse av beiteområder som inngås mellom de berørte norske og svenske reindriftssamer. Det vises for øvrig til den foreslåtte utformingen av loven § 1 og det vedlagte utkastet til forskrift om beiteområder for svensk rein i Norge.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Den foreslåtte løsningen innebærer en videreføring av dagens forvaltning og innebærer derfor ingen administrative konsekvenser. De økonomiske konsekvenser som eventuelt vil oppstå vil forholde seg til et økt press på forvaltningen som følge av ulikt regelverk på norsk og svensk side og vil bli dekket innenfor vedtatte budsjettammer.

8 Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget

Til lovens tittel

Lovens tittel foreslås endret slik at tittelen ikke lenger indikerer at loven gjennomfører konvensjonsforpliktelser.

Til § 1

I første ledd etableres det nå en formålsbestemmelse. Tidligere har loven vært en gjennomføringslov som har vist til 1972-konvensjonen og bygget på denne. Med bakgrunn i den situasjonen som nå har oppstått, hvor 1972-konvensjonen utløper og reguleringen av den grenseoverskridende reindriften blir ulik på norsk og svensk side, mener Landbruks- og matdepartementet at det er viktig å sette fokus på målet om en bærekraftig reindrift. Loven skal sikre grunnlaget for norsk samisk reindrift, samt legge til rette for stabile og forutsigbare rammevilkår for grenseoverskridende reindrift generelt. Loven er ment å være en midlertidig regulering av svensk reindrift i Norge inntil en ny konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite kan tre i kraft.

Etter annet ledd skal Kongen fastsette områder for svensk reinbeiting i Norge gjennom forskrift. Loven er i utgangspunktet ment å videreføre dagens situasjon med hensyn til svensk reinbeite i Norge. De beiteområder som har vært angitt i 72-konvensjonen vil derfor, som et utgangspunkt, bli videreført som gjeldende beiteområder ved forskrift, se vedlegg 1. I forskriftens angivelse av beite-

Om lov om endringer i lov 9. juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite

områdene er endringene av 3. oktober 1984 tatt med. I tillegg vil områdejusteringer som er fastsatt av det Faste utvalget, samt faktiske justeringer av områdegrensene hvor norske reindriftsmyndigheter gjennom fast praksis har godt att disse, fortsatt benyttes i tråd med tidligere praksis.

Dersom norske reineiere blir forhindret i å benytte de vinterbeitene de har rett til i Sverige etter 72-konvensjonen, vil norske myndigheter ha rett og plikt til å sikre grunnlaget for norsk reindrift. Det åpnes derfor for å foreta en endring av beiteområdene på norsk side dersom man skulle stå ovenfor en slik situasjon.

I de tilfellene norske og svenske reindriftsutøvere blir enige om en annen utnyttelse av beiteområdene enn det som følger av denne lov med tilhørende forskrift, vil det være i myndighetenes interesse å følge opp slike avtaler ved å foreta tilpasninger i regelverket dersom dette er nødvendig.

Spørsmål som oppstår i tilknytning til svensk reinbeite i Norge som ikke reguleres av denne lov, vil reguleres av annen norsk lovgivning.

Til § 3

Endringen av § 3 er av rent teknisk art for å unngå en direkte henvisning til 1972-konvensjonen når denne er trådt ut av kraft. De beiteområdene der reglene om beitetid ikke gjelder når det foregår beiting i tilstøtende områder i Sverige, må da i stedet fastsettes i forskrift.

Til § 23

Endringen av § 23 er av rent teknisk art for å unngå en direkte henvisning til 1972-konvensjonen når denne er trådt ut av kraft og beiteområdene er angitt i forskrift.

Til § 59

Paragrafen viser til konvensjonen og gir enkelte overgangsregler som ikke lenger har aktualitet. Paragrafen kan oppheves.

Til § 60

I § 60 er hjemmelen til å gi forskrifter til gjennomføring av konvensjonens bestemmelser om norsk reinbeiting i Norge sløffet. Hjemmelen til å gi forskrifter til gjennomføring av loven beholdes.

Landbruks- og matdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 9. juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 9. juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i lov 9. juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite

I

I lov 9. juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite gjøres følgende endringer:

Lovens tittel § skal lyde:

Lov 9. juni 1972 nr. 31 om svensk reinbeiting i Norge og norsk reinbeiting i Sverige

§ 1 skal lyde:

Formålet med denne lov er å gi grunnlag for en bærekraftig utvikling for norske samers reindrift samt å sikre stabile og forutsigbare rammevilkår som bidrar til en bærekraftig grenseoverskridende reindrift, inntill en ny konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite kan tre i kraft.

Svenske samers reinbeiting i Norge kan bare foregå i de beiteområder som er fastsatt av Kongen ved forskrift. Beiteområdene skal fastsettes med utgangspunkt i den tidlige konvensjonen av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite (konvensjonen). Kongen kan foreta justeringer av områdene dersom norske reinbeitedistrikter blir forhindret i å utnytte vinterbeiter i Sverige som de har hatt rett til

etter konvensjon. Slike justeringer kan også foretas dersom norske og svenske reindrifutøvere avtaler en annen bruk av beiteområdene.

§ 3 skal lyde:

Kongen kan ved forskrift fastsette at svensk rein kan oppholde seg i bestemte områder til annen tid enn fastsatt i § 2 når reindrift foregår i tilstøtende grensetrakter i Sverige.

§ 23 annet ledd innledningen skal lyde:

For umerket rein som befinner seg i beiteområder som er fastsatt ved forskrift etter § 1 til beitetid som bestemt i § 2 for vedkommende område, gjelder likevel følgende:

§ 59 oppheves.

§ 60 skal lyde:

Kongen kan gi nærmere forskrifter til gjennomføring av loven.

II

Loven her trer i kraft straks.

Vedlegg 1

Utkast til forskrift om beiteområder for svensk rein i Norge

§ 1 Områder for svensk reinbeiting i Troms fylke

I Troms fylke kan følgende områder brukes som beite for svensk rein: Tamok-Rosta, Devdisfjellet, Havgavuobmi, Anjavassdalen, Sarevuobmi og Salvasskardet.

Områdene har følgende grenser:

1. Tamok Rosta:

Fra riksrøys 294 (Treriks røysa) ved Gåldajavri, dette vatn og Breiddalen til Gåvdajavri, østbredden av Gåvdajavri til vatnets nordligste bukt, derfra en rett linje til Langvatnets vestligste bukt, derfra en rett linje i vestlig retning til Midterdalen, denne dal og Kitdalen til Storfjorden, denne fjord til utløpet av Signaldalselva, denne elv til samløpet med Balsfjordelva, denne elv til Øvergård, derfra en rett linje i sørlig retning til Nordkjoselva, denne elv til Tamok-vatnet, dette vatn til sørenden, derfra en rett linje i sørlig retning til Tamokelva, denne elv til samløpet med Rostaelva, denne elv med Lille Rostavatn til riks røys 287 i Stuorra Råstajavri, derfra riksgrensen tilbake til riks røys 294.

2. Devdisfjellet:

Fra riks røys 287 i Stuorra Råstajavri langs sørgrensen for området Tamok-Rosta til samløpet mellom Rostaelva og Tamokelva, derfra Målselva til samløpet med Divielva, denne elv til samløpet med Skaktarjåkka, denne elv og Ravdujåkka til Ravdujavri, dette vatn til sørenden, derfra en rett linje til riks røys 285, derfra riksgrensen tilbake til riks røys 287.

3. Havgavuobmi:

Fra riks røys 285 langs sørgrensen for området Devdisfjellet til Skaktarjåkkas samløp med Divielva, denne elv til Moarsejavri, dette vatn til sørenden, derfra en rett linje til riks røys 283, derfra riksgrensen tilbake til riks røys 285.

4. Anjavassdalen:

Fra Moarsejavris sørende langs vestgrensene for områdene Havgavuobmi og Devdisfjellet til Divi-

elvas samløp med Målselva, denne elv til samløpet med Kirkeselva, denne elv og Kirkesdalen til Kirkestiden, derfra en rett linje til sørenden av vatn med høyde 922, derfra langs Gaskasvagge til Altevatt, dette vatn til Avzzejokkas vestligste utløp, denne elv til i høyde med høyde 1012, derfra en rett linje til sørenden av vatn med høyde 786, derfra en rett linje til Moarsejavris sørende.

5. Sarevuobmi:

Fra riks røys 283 en rett linje til riks røys 280, derfra riksgrensen tilbake til riks røys 283.

6. Salvasskardet:

Fra riksgrensen ved Leinavatn, dette vatn, Astuædno og Altevatt til dammen i vestenden av vatnet, derfra Barduelva til samløpet med Sjørdalselva, denne elv og Sjørdalen til riks røys 272, derfra riksgrensen tilbake til Leinavatn.

§ 2 Områder for svensk reinbeiting i Nordland og Nord-Trøndelag fylker

I Nordland og Nord-Trøndelag fylker kan som beite for svensk rein brukes de områder som ligger mellom riksgrensen og de nedenfor beskrevne grenselinjer:

1. I Ankenes, Ballangen og Tysfjord kommuner:

- a) Fra riksgrensen ved nordbredden av Katteratvatn, dette vatn til vestenden, derfra en rett linje til jernbanebrua over Hundalselva, denne elv til samløpet med Oallajokka, denne elv og Oallavagge til østenden av Sælkajavrre, dette vatn og Sælkajokka til Cunojavrrre, dette vatn og Cunojokka til samløpet med Sandelva, derfra en rett linje til bekksamløpet med høyde 716 i Kaliksdalen, derfra en rett linje over høyde 1314 til vatn med høyde 1111, dette vatn og Coarvvejokka til Nordre Coarvvejavrre, dette vatn og beken til Søndre Coarvvejavrre, dette vatn til dets sørvestlige bukt, derfra en rett linje i sørvestlig

Om lov om endringer i lov 9. juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite

retning til nærmeste bukt i Vannaksvatn, dette vatn, Gautelivvatn, bekken til Båtsvatn, dette vatn, Nuorjujokka, Kobbvatn, Kobbelva og Sørelva til samløpet med Tverelva, denne elv til Iptovatn, dette vatn til sørenden, derfra en rett linje til riksgrensen like nord for Rarkajaure.

- b) Fra riksrøys 255 til nordenden av Kjårdavatn, derfra en rett linje til sørenden av Middagsvatn, dette vatn til bekken som renner ut i vatnet nord for høyde 1262, fra bekkmunningen en rett linje til Vabakkvatn, dette vatn og bekken til Forsvatn, dette vatn og bekken til Sidasjavrr, fra bekkmunningen en rett linje i sørvestlig retning over Baugefjell, Baugevatn og høyde 1156 på Paurofjell til Paurovatn, dette vatn til utløpet fra Naidivatnet, dette vatn til dets sørvestligste bukt, derfra en rett linje i sørvestlig retning over høyde 1150 til Bjørnvatn, dette vatn og bekken til Røysvatn, dette vatn til østenden, derfra en rett linje til riksrøys 251.

2. I Sørfold og Fauske kommuner:

Fra riksgrensen ved sørbredden av Leirvatn, dette vatn til Blåmandsisen, langs østkanten av Blåmandsisen til Småsorjusvatn med høyde 958, dette vatn til sørenden, derfra en rett linje til Nedre Duoldagopjavrr, dette vatn til sørenden, derfra en rett linje over høyde 859 til Låmielva, denne elv, Låmielvatn og Eidevatn til riksgrensen ved Låmitjern.

3. I Saltdal og Rana kommuner:

- a) Fra riksgrensen ved sørbredden av Mellomvatn, dette vatn til vestenden, derfra en rett linje til østenden av Dorrovatn, dette vatn til dets sørvestlige ende, derfra en rett linje til bukten Kvebilok i Balvatn, dette vatn til Skaitidalen, denne dal med Skaitielva til samløpet med Graddiselva, denne elv til riksgrensen.
- b) Fra riksgrensen hvor denne krysser Dypenåga, denne elv til samløpet med Lønselva, denne elv sørover til Stødi jernbanestasjon, derfra sørover etter jernbanelinjen til det sted denne krysser bekken fra Svangstjern, derfra Randalselva til samløpet med Virvasselva, denne elv til samløpet med Blerekelva, derfra en rett linje i sørvestlig retning til høyde 834, derfra en rett linje til østenden av Kvefsendalstjern, dette tjern og Kvefsendalselva til Kalvatnmagasinet, dette magasin til bekken fra Melkfjellet og Sandtjern, derfra en rett linje til et punkt på riksgrensen 1 km øst for riksrøys 220A.

4. I Hemnes kommune:

Fra riksgrensen ved sørbredden av Grasvatn, dette vatn til utløpet av Oksfjellelva, denne elv til Oksfjellbreen, derfra en rett linje i sørvestlig retning til høyde 1435, derfra en rett linje i sørøstlig retning til Hulbekktjern, derfra en rett linje til Storfossen i Storrelva, denne elv til riksrøys 215.

5. I Hattfelldal kommune:

- a) Fra riksgrensen ved sørbredden av Østre Krutvatn en rett linje til nordenden av Måsvatn, dette vatn til sørenden, derfra en rett linje til Øvre Elgsvatn ved utløpet av bekken fra Krokfjellet og Risfjellet, derfra en rett linje til riksrøys 210.
- b) Fra et punkt på riksgrensen 500 m sør for riksrøys 209 langs skoggrensen til Finskarbekken 1 km ovenfor dennes utløp i Skarmodalselva, derfra Finskarbekken til tjernet sør for Ritterfjellet, derfra en rett linje til Rotvatn, dette vatn og Rotvaselva til samløpet med Grensebekken, derfra en rett linje til riksrøys 208.

6. I Hattfelldal kommune (Nordland) og Røyrvik kommune (Nord-Trøndelag)

Fra riksgrensen ved Valdanjaure en rett linje til samløpet mellom Drakonelva og Tiplingelva, denne elv til Østre Tiplingen, dette vatn og Tiplingelva til samløpet med Simleelva, denne elv til samløpet med bekken fra tjern nord for Rotnan, denne bekk til tjernet, derfra en rett linje til nordenden av Rotnan, dette vatn og bekken til samløpet med Ranserelva, denne elv til vatn med høyde 977, dette vatn til vestenden, derfra en rett linje til vatn med høyde 960, dette vatn til sørenden, derfra en rett linje til tjern med høyde 966, dette tjern og bekken til Vestre Sipmeksjøen, dette vatn og elva til Østre Sipmeksjøen, dette vatn til riksgrensen.

§ 3 Svensk reinbeiting i andre områder

I tillegg til de områdene nevnt i §§ 1 og 2 kan beiting skje innenfor de justeringer av områdegrensene som er godkjent av Det faste utvalg i henhold til den tidligere konvensjonen 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeiting.

Beiting kan også fortsatt skje i de områder hvor norske reindriftsmyndigheter etter fast praksis har tillatt beiting ut over grensene angitt i konvensjonen.

§ 4 Beitetider

I følgende områder kan svensk rein oppholde seg også til annen tid enn nevnt i lovens § 2 når reindrift foregår i tilstøtende grensetrakter i Sverige:

Om lov om endringer i lov 9. juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite

1. Den del av det område i Ballangen og Tysfjord kommuner som er beskrevet over i § 2, 3b) og som ligger sør for Ardekfjellet.
2. Den del av det området i Rana kommune som er beskrevet i over i § 2, 3b) og som ligger sør for Ardekfjellet
3. Det område i Hattfjelldal kommune som er beskrevet over i § 2, 5a)
4. Det område i Hattfjelldal kommune som er beskrevet over i § 2, 5b)

§ 5 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft straks.

Trykk: A/S O. Fredr. Arnesen, April 2005